

Н. М. Сіранчук

З О Ш И Т

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ
УРОКІВ МОВЛЕННЯ

Скарбничка рідного слова

2 клас



Київ – 2017

*Цей зошит про мову і мовлення. Про рідну українську мову та мовлення.
Без них неможливе наше життя. Саме мова, рідне слово зігрівають нас
ласкою і теплотою, веселять жартом, розповідають казки, відкривають
перед нами сторінки цікавих книг.*

До уваги вчителів !

Зошит призначений для роботи на компетентнісно орієнтованих уроках мовлення або факультативних заняттях із української мови. Вміщені в ньому завдання уможливають навчання дітей розуміти і будувати висловлювання різних видів: розповідь, опис, міркування. Сприяють збагаченню словникового запасу другокласників словами різних тематичних груп, виражальними засобами мови. Значне місце відводиться найпростішому жанру висловлювання — розповіді.

Учням пропонується колективно побудувати розповідь або казку за серією малюнків, опорними словосполученнями. Трудність оволодіння різними за складністю типами мовлення урівноважується мірою допомоги вчителя, ступенем самостійності і творчості учнів.

Усні висловлювання на початковому етапі оволодіння процесом творення тексту слугують основою формування навичок письмового мовлення. Розвиток цих форм монологічного мовлення перебувають у постійному взаємозв'язку. Ефективність такого підходу досягається тематичною близькістю усних і письмових вправ.

Казковий герой Мудра Сова допоможе створити на уроці ігрову атмосферу, а умовні позначення — швидко орієнтуватися у способі виконання завдань.

Умовні позначення:



- прочитай



- поміркуй



- розкажи



- запиши



- попрацюй із словником

Урок 1.

ЧОМУ ВОВК НА ЧЕРВОНУ ШАПОЧКУ І НА БАБУСЮ ОБРАЗИВСЯ?

Рідна мова і мовлення. Мовлення усне і писемне

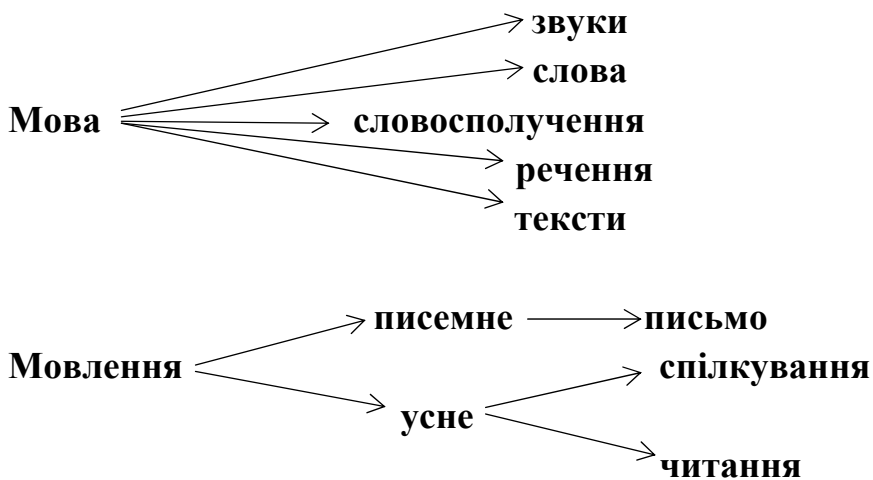
*Ну що б, здавалося, слова ...
Слова та голос – більш нічого,
А серце б'ється, ожива,
Як їх почує!*

(Т.Г. Шевченко)



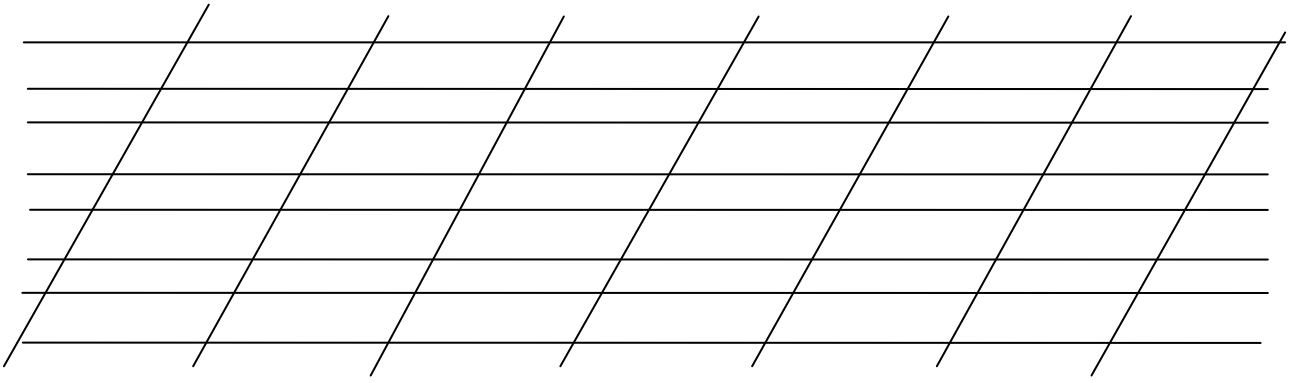
1. Прочитайте і запам'ятайте. Перекажіть текст по пам'яті.

- Найважливішим засобом спілкування людей є **мова**. **Українська мова** — це державна мова України, мова українського народу.
- Люди передають свої думки, враження, судження за допомогою усного та писемного **мовлення**.



2. Складіть і запишіть речення за малюнком. Визначте про яке мовлення йдеться у кожному з них.





3. Розгляньте малюнки. За серією малюнків складіть веселу казочку «Чому Вовк на Червону шапочку і на бабусю образився?».



Чим відрізняється ця казка від відомої тобі казки про Червону шапочку?
До кожного малюнка склади речення.

Використай слова і словосполучення: зустрів, вовк, у лісі, побіг, бабусю, наставила, на нього, утік, сміється, сердитий, Червону шапочку, попередила по рації, самоварну трубу, вовк у двері.



4. Складіть і запишіть речення за останнім малюнком.



5. Прочитайте прислів'я. Поміркуйте, як ви їх розумієте?

У кого совісті немає – немає й сорому. У Сірка очей позичив, та й байдуже!



6. Запиши слова, які характеризують бабусю за зразком.

Зразок. Бабуся – мудра, кмітлива,,,

Урок 2.

ЗАЦВІЛА В ДОЛИНІ ЧЕРВОНА КАЛИНА

Словник



1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

Словник – це список слів, розташованих за абеткою. Словники бувають різні. Із **орфографічного словника** дізнаємося, як пишуться слова.

Тлумачний словник розкриває нам значення слова. Тлумачний словник роз'яснює, тлумачить значення слів.



2. Прочитай. Подумай і скажи з ким порівнюється калина у цьому вірші? Якими ознаками калина схожа на дівчину?

Зацвіла в долині
Червона калина,
Ніби засміялась
Дівчина-дитина.
Любо, любо стало,
Пташечка зраділа
І защебетала.

(Т. Шевченко)



3. Прочитай, як думає Мудра Сова. Поясни, чому вона так вважає.

Калина схожа

- чарівну дівчину
- на червоне намисто
- багряні ліхтарики





4. Склади і запиши речення про красу калини за малюнком. Користуйся довідкою.

Blank handwriting practice lines for task 4.

Довідка: *мила, чарівна, пишна, барвиста.*



5. Прочитай, що знає Мудра Сова про калину.



Калину часто використовують в народній медицині. Застудившись, потрібно з'їдати плоди калини, які зварені в меді.



6. Склади і запиши речення про цілющі властивості калини. Користуйся довідкою.

Blank handwriting practice lines for task 6.

Довідка: *лікує, допомагає, знижує температуру, жарознижувальна.*



7. Прочитай прислів'я. Поміркуй, як ти їх розумієш? Запиши виділені слова за абеткою.

*Без **верби і калини** нема **України**. Заливається, як **соловейко** на **каліні**. **Вибери собі дівку**, як **калинову гілку**.*

Blank handwriting practice lines for task 7.



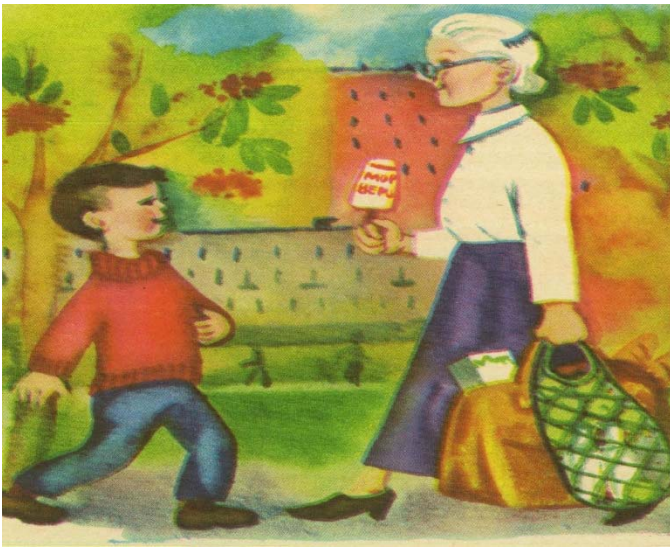
8. Прочитай слова. Що у них спільного?

Квітне, квітковий, квітник, квітчастий, квітець, завітне.



9. Утвори та запиши нові слова від слова *листок*. Користуйся тематичним словничком на сторінці 53.

Blank handwriting practice lines consisting of six horizontal lines and seven vertical lines forming columns for writing.



4. Склади і запиши речення за другим малюнком.

Handwriting practice lines consisting of a grid of horizontal and diagonal lines.



5. Прочитай прислів'я. Поміркуй, як ти їх розумієш?

*Всяка допомога хороша вчасно. Добрі діти – батькам вінець,
а злі діти – кінець.*



6. Запиши слова, які характеризують онука за зразком.

Зразок. Онук – неухажний, бешкетник,,,

Blank handwriting practice lines for task 6, consisting of six columns of three horizontal lines each, separated by vertical lines.



7. Прочитай слова. Що у них спільного?

Злосливий, злобний, злоба, злигодні.

Утвори та запиши нові слова від слова *добро*.

Blank handwriting practice lines for task 7, consisting of six columns of three horizontal lines each, separated by vertical lines.



8. Прочитайте словосполучення. Якого висновку ви дійшли? На вибір складіть і запишіть два речення зі словосполученням.

Кришталева ваза – кришталеве море

Холодний вітер – холодна зустріч

Золотий посуд – золотий характер

Кам'яне вугілля – кам'яний сон

Пшеничні колоски – пшеничні коси

Важка ноша – важка хвороба

Blank handwriting practice lines for task 8, consisting of six columns of three horizontal lines each, separated by vertical lines.

Урок 4.

У СВІТІ ПТАХІВ



1. Прочитай. Як можемо назвати оповідання? Поміркуй, чому зітхнула горобчиха. У чому виявилась **тактовність**, культура її мовлення?

Був тихий весняний ранок. Ще не зійшло сонце, тільки небо на сході стало рожевим.

На голій гілочці клена голосно заспівав шпак. Він тільки прилетів з теплого краю. Знайшов свою шпаківню, сів біля неї і радісно заспівав.

Спів шпака почув горобець. Він спав під стріхою в теплом кубельці. Йому не хотілося рано вставати.



Він розбудив горобчиху, що спала в сусідньому кубельці.

Шпак прилетів, і за ним не встигнеш роздобути їжу.

Горобчиха зітхнула й відповіла:

Спасибі шпакові, що будитиме нас. (В. Сухомлинський)



2. Прочитай прислів'я. Як ти їх розумієш?

Бджола мала, а й та працює. Хто рано встає, тому Бог дає. Рання пташка росу п'є, а пізня слізки лє.



3. Склади і запиши речення у якому опиши шпака за малюнком. Користуйся довідкою.

Blank writing lines for the student to write a sentence describing the sparrow based on the illustration.

Довідка: *співучий, веселий, галасливий, чорний, беижетний (передражнює голоси інших птахів).*



4. Мудра Сова принесла у мішку слова, які розповідають, що роблять птахи. Прочитай їх.

курличуть тьохкають
скрекочуть цвірінькають
воркують гелгочуть
каркають



Запиши їх разом із назвами тих птахів, які саме так розмовляють.
Наприклад. *Зозулі кукують*. Користуйся довідкою.

Довідка: *сороки, горобці, голуби, ворони, журавлі, солов'ї, гуси.*



5. Прочитай вірш. Придумай йому назву. Що розповідається про синиць?

Синиці голодом намлились, –
Така зима, така зима!...
Оце б у вирій полетіти, –
Так батьківщини ж там нема. (*Ліна Костенко*)



6. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **тактовність**, **мліти**. Усно складіть декілька речень із цими словами.



7. Склади і запиши речення із словом *мліти*. Підкресли у цьому слові букву, якою позначено ненаголошений голосний звук.

Blank handwriting lines for task 7.



8. Розкажи, чи доводилося тобі допомагати птахам узимку. Як це було? Подумай, як ти можеш допомагати пташкам наступної зими.



9. Склади і запиши речення про те, яку роль відіграють птахи в житті людини. Користуйся довідкою.

Blank handwriting lines for task 9.

Довідка: *знищують шкідливих комах лісу та поля, використовуються у сільському господарстві.*



10. Прочитай слова. Що у них спільного? Підкресли.

Пташиний, птахівництво, птахоферма, пташечка, пташеня, птахолов.



Утвори та запиши нові слова від слова *годувати*. Користуйся тематичним словничком на сторінці 55.

Blank handwriting lines for task 10.

Урок 5. ЯК ТАРАС РИБУ ЛОВИВ.

Діалог і монолог.



1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

Монолог – це мовлення однієї людини. Частина слова *моно* – означає «один».

Діалог – це мовлення двох або декількох людей. Частина слова *діа* – означає «два».

Якщо з діалогу забрати слова одного із співрозмовників, то мовлення втратить зміст. Воно буде безглуздим і незрозумілим.



2. Прочитай уривок із оповідання К. Пасічної «Такий самий дріль». Як ви думаєте, цю бесіду можна назвати діалогом? Чому?

— Пробач, тату... Ми негарно вчинили. Ну, і я промовчав...

Роман Миколайович відсунув убік журнал, пильно глянув на сина :

— Ти про що, Юро?

— Поламали ми твій **дріль ювілейний**, тату. Замість нього купили новий. Одне слово, повернули тобі не твій... Тату, ти не помітив підміни?

— Звичайно, помітив, — відказав батько. — Але знав, що ти сам усе розкажеш.

— Як же ти це помітив? Інструменти ж були однаковісінькі! — здивувався Юрко.

— По голосу,— мовив батько. — Мій дріль співав басовито, натруджено. А ваш — тоненько, невпевнено. Як ото недосвідчений співак, у якого ще не поставлений голос.

(За К. Пасічною)



3. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слова **ювілей**. Усно складіть декілька речень із цим словом.



4. Придумай і запиши два словосполучення зі словом «ювілейний».

Blank writing lines for the student to write two word combinations using the word «ювілейний».



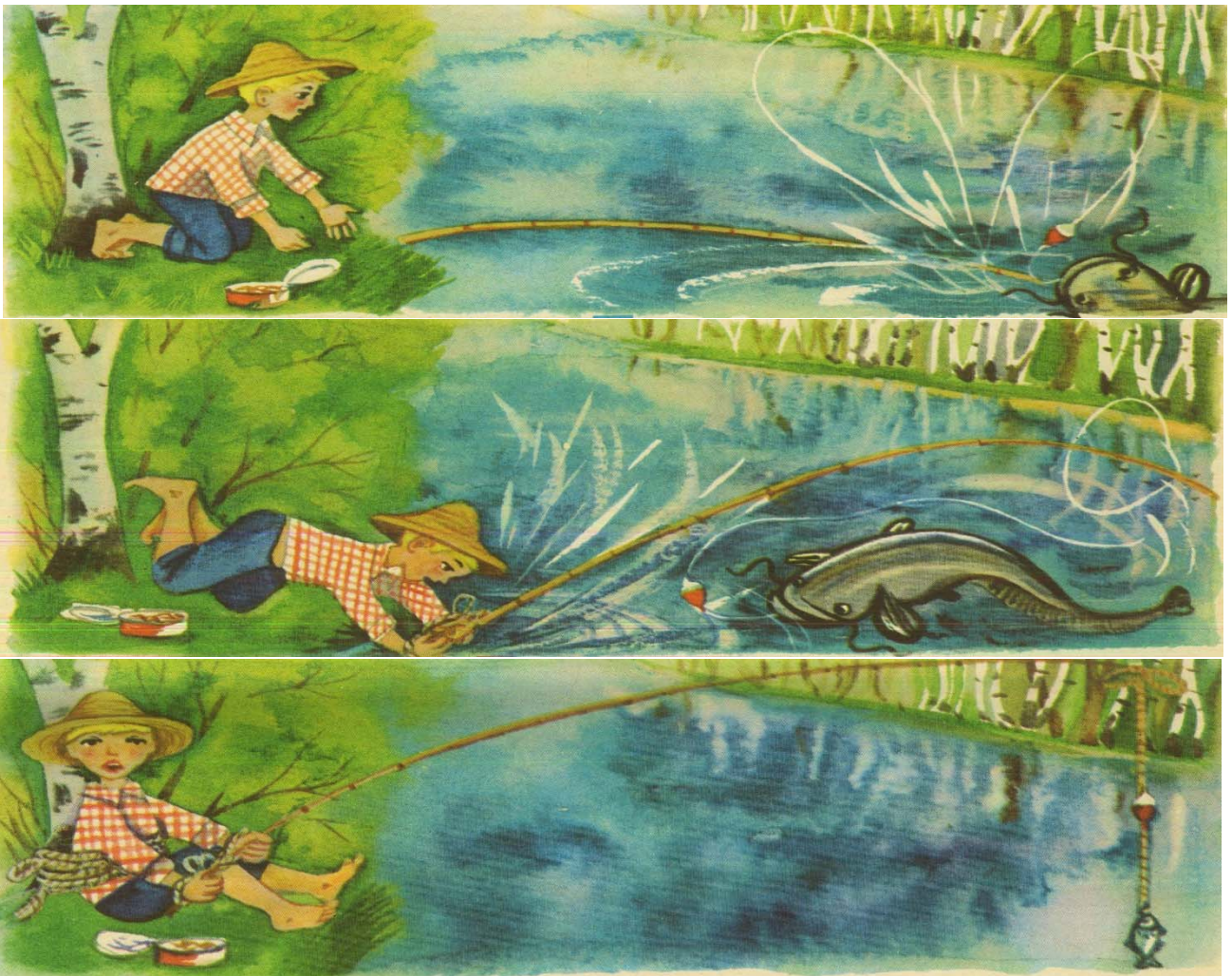
5. Що потрібно знати про слова, щоб не плутати їх у мовленні? Куди потрібно звернутися, якщо відчуваєш труднощі щодо вживання того чи іншого слова? Запиши назви словників, які ти знаєш.

Blank handwriting lines for writing the names of dictionaries.



6. Розглянь малюнки. За серією малюнків склади оповідання «Як Тарас рибу ловив». Чи буде твоє оповідання монологом? До кожного малюнка склади речення.

Використовуй слова і словосполучення: Тарас, сіпнула, у Тараса, вудочку, до дерева, до вудилища, піймав, закинув вудочку, велика риба, вирвала з рук, прив'язав до рук, величезна риба, потягла за собою, обірвала вудочку, прив'язав себе, товсту, мотузку, малесеньку рибку.





7. Запиши складені речення.

Blank handwriting practice lines consisting of horizontal lines and diagonal lines forming a grid for writing.



8. Прочитай прислів'я. Поміркуй, як ти їх розумієш?

Не було б щастя, та нещастя допомогло. Ніхто не знає, коли йому щастя посміхнеться.

Урок 6. ХТО ДОПОМІГ ЮРАСЕВІ?

Слово і словосполучення



1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

Словосполучення – це поєднання двох слів, пов'язаних між собою за змістом : *добра справа, голосно співати, піти в ліс.*

У словосполученні одне слово залежить від іншого.

Добре слово – це словосполучення. Слово (яке?) добре.

Голосно співати – це словосполучення. *Співати* (як?) *голосно*. Слово *голосно* залежить від слова *співати*.

Піти в ліс – це словосполучення. *Піти*(куди?) *в ліс*. Слово *в ліс* залежить від слова *піти*.



2. У поданих словосполученнях підкресли залежні слова.

Зробити справу, гуляти сміливо, ласкаве слово.



3. Запиши словосполучення за зразком.

Зразок. *Привітне слово — слово(яке?) привітне.*

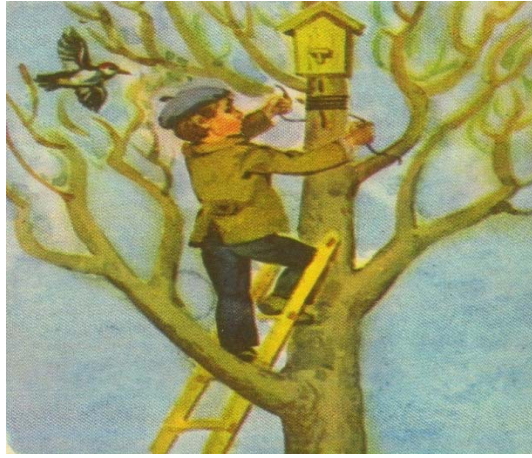
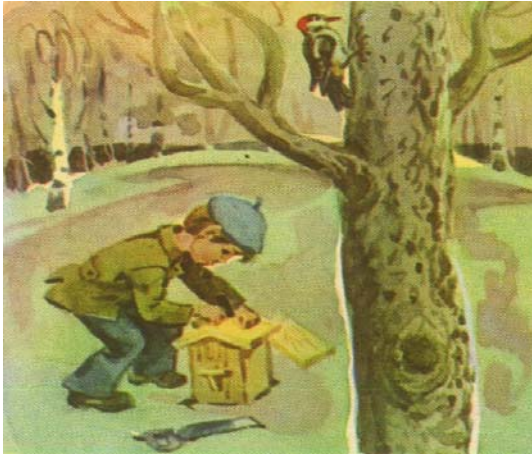
Blank handwriting practice lines consisting of six sets of horizontal lines with a diagonal line on the left side, forming a grid for writing.



4. Розглянь малюнки. За серією малюнків склади оповідання «Хто допоміг Юрасеві?».

До кожного малюнка склади речення.

Використовуй слова і словосполучення: *шпаківня, майструє, Юрась, довбає, дятел, кору дуба, видовбує, шкідників, прив'язав, забув, для шпаків, отвір у шпаківні, забув зробити, радісно стрибає, видовбав отвір.*



5. Запиши складені речення.

Handwriting practice lines consisting of a grid of horizontal and diagonal lines.



6. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

Словосполучення не виражає закінчену думку, як речення : *розумні розмови, перемагати страх.*
Словосполучення входить до складу речення.
Розумні розмови приємно слухати.
Вчися перемагати свій страх.



7. Склади з цих словосполучень речення-прислів'я і запиши одне з них.

Поганий мир, добра сварка, краще за сварку.

Краще за брехню, солодка брехня, гірка правда.

Handwriting practice lines consisting of six horizontal lines and six diagonal lines forming a grid for writing.

Урок 7. ЯК АНДРІЙКО СІРКОВІ БУДКУ ЗМАЙСТРУВАВ

Текст



1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

Текст — це група речень, пов'язаних між собою змістом.

Текст

*Писанка — символ сонця
й весняного пробудження.
Її розписували на гусячих,
небі
качачих, журавлиних яйцях,
а пізніше на курячих.
красивий
Кожен візерунок на писанці
щось означав.*

Речення

- Яскраво світить сонце.
- Знесла курочка яєчко.
- Перша зірка з'явилася на
- Дівчинка вишила
- візерунок.



- Кожен текст чогось навчає. Це його **мета**.
- У тексті завжди про щось або про когось повідомляється, розповідається. Це **тема** тексту.
- Текст має **основну думку** — це те головне, що хотів виразити автор у тексті.
- До тексту можна дібрати заголовок. Після заголовка крапка не ставиться.
- Текст може поділитися на **абзаци**. Абзац включає одне або декілька речень, пов'язаних між собою змістом. Абзаци також пов'язані між собою. Кожен абзац починається з нового рядка.



2. Розгляньте малюнки. За серією малюнків складіть текст «Як Андрійко Сіркові будку змайстрував». Визначте його тему, мету, **основну думку**.



3. До кожного малюнка складіть речення.

Використовуйте слова і словосполучення: *виглянув, Андрійко, у вікно, бачить, плаче, Сіркові, будку, змайстрував, у будку; запрошує до будки, радісно біжить.*



Запишіть.

Handwriting practice lines consisting of a grid of horizontal and diagonal lines.



4. Прочитай прислів'я. Як ти його розумієш?

Без добрих справ немає доброго імені.

5. До поданих слів добери слова протилежного значення. На які питання відповідають ці слова?

Люблю – ненавиджу

Хвалю – сварю

Сварю –

Сміюся –

Піднімаю –

Допомагаю –



6. Склади словосполучення з цими словами і запиши. Підкресли слова протилежного значення.

Щиро	люблю
	ненавиджу

Допомагаю	друзові
Заважаю	

Blank lines for writing answers, consisting of six sets of horizontal lines with a diagonal line on the left side.

Урок 8.

МАТУСИН ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ



1. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Коли це відбувається? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити? Як може називатись цей малюнок? Що ви відчуваєте дивлячись на нього?

Подивіться, якою радістю сяють обличчя дітей. А мамі приємно, що діти вітають її із днем народження? Які подарунки принесли діти? Подумайте, що діти кажуть мамі, чого їй бажають, що вона відповідає.



2. Чи доводилося вам писати й одержувати вітальні листівки? Чи приємно це?

3. Мудра Сова пропонує вам навчитися писати вітальну листівку для матусі. За зразком цієї листівки складіть поздоровлення з днем народження для своєї матусі.

Люба матусю!

Вітаю Вас з днем народження!

*Бажаю щастя, здоров'я, весни
у серці!*

Обіцяю бути слухняною і чемною!



З любов'ю Ваша донечка Сова!

4. Зверніть увагу, з чого Мудра Сова розпочала писати вітання і якими словами закінчила його.

- Перегляньте, про що Сова написала у вітальній листівці. Як вона оформила кожную думку на письмі?



5. Мудра Сова принесла у мішку слова, які допоможуть скласти вітання. Прочитай їх.

з сВЯТОМ
Вітаю
здоров'я
бажаю
щастя
обіцяємо



6. Запишіть складену вітальну листівку у зошит.

Handwriting practice grid consisting of multiple rows of horizontal lines and vertical lines forming columns.

7. Перечитайте вітання. виправте, якщо потрібно, помилки.

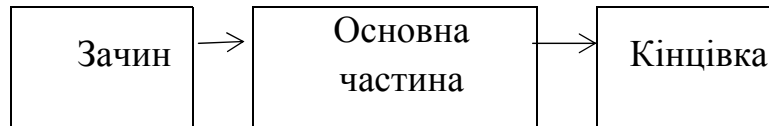
Урок 9.

ЯК МАТВІЙ ГРИБИ ЗБИРАВ

Будова тексту



1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.



- **Зачин** — це частина тексту, в якій називаються час, місце дії, дійові особи тощо.
- **Основна частина** — це частина тексту, в якій розгортаються основні події.
- **Кінцівка** — це завершальна (підсумкова) частина тексту.



Сині листочки

Зачин

У Каті було два зелених олівці, а в Оленки — жодного.

Основна частина

Попрохала вона Катю, щоб та дала їй зеленого олівця. Катя відповіла, що спочатку запитав в мами. Наступного дня Катя знову не дала Оленці олівця, сказала, що це треба запитати в брата. Назавтра Катя, даючи подрузі олівець, сказала, щоб вона багато ним не малювала, не підстругувала та не натискувала. Не взяла Оленка олівця, розмалювала листочки на деревах синім олівцем. Вчителька запитала в Оленки, чому вона не взяла в подруги олівця.

Кінцівка

Оленка мовчить, а Катя червоніє.



2. Прочитай прислів'я. Як ти їх розумієш? *За копійку аж труситься.*

Скупий, аж синій. В чужих руках завше більший шматок.



3. Попрацюй із тлумачним словничком на ст.59. Віднайди значення слова *жадібність*

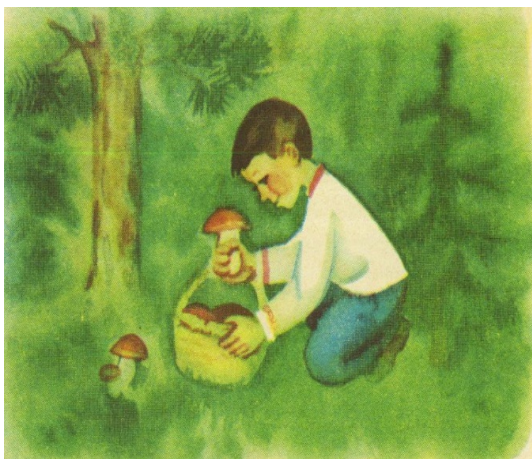


4. За серією малюнків склади веселе оповідання «Як Матвій гриби збирав».

А чи могло таке статися? А чи це тільки сон Матвія?

5. До кожного малюнка склади речення.

Використай слова і словосполучення: Матвій, збирає, гриби, у лісі, заснув, назбираю, білка, з дупла, вискочила, перекинутий, полились з очей, не висушли, повний кошик, пустий кошик, білка визирає, фонтаном сльози, щасливий Матвійко, радісний хлопчик, біжить додому, з повним кошиком.





6. Запиши основну частину складеного оповідання.

Blank handwriting lines for writing the main part of a story.



7. Прочитай. Назви слова – назви ознак. Скільки значень має слово рум'яні?

Рум'яні щічки

Рум'яні яблука



8. Склади два речення з цими словосполученнями і запиши. Підкресли слова – назви ознак.

Blank handwriting lines for writing two sentences using the given phrases.

Урок 10.

ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ КОЛІР СНІГУ



1. Прочитай. Яке явище природи описує автор? Як можемо назвати цей текст?

Коли сходить сонце, снігові замети рожеві. Це сонце забарвлює їх своїм промінням. Сонце підіймається, а сніг стає сліпучо-білим. Он в степу на білому килимі пурхає пташка.

Сонечко схилилось до заходу. Сніг стає синюватим, мов небо відбивається в блискучому дзеркалі. А в затінку – він аж фіолетовий.



Сонце зайшло. Відблиск вечірньої заграви ліг і на снігові замети. Ніби їх сонце облило багряними барвами. Гасне заграва – і багряний відблиск на снігу згасає.

(За В. Сухомлинським)



2. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитай значення слів *заграва*, *багряний*. Усно склади декілька речень із цими словами.



3. Склади і запиши речення із підкресленими образними висловами.

A large area of handwriting practice consisting of a grid of horizontal and diagonal lines. The grid is formed by 10 horizontal lines and 5 diagonal lines that slant upwards from left to right, creating a series of slanted rectangular boxes for writing.



4. Склади і запиши речення із словом *заграва*.

Blank handwriting lines for task 4.



5. Мудра Сова принесла у мішку слова та вислови, які розповідають про те, який буває сніг. Прочитай їх.

лапаний білий наче килим
 великий ніби скатертина
 срібний іскристий
 наче ковдра



6. Склади та запиши речення про красу снігу за малюнком.

Зроби звуко-буквений аналіз виділеного слова.

Blank handwriting lines for task 6.



7. Прочитай прислів'я. Поміркуй, як ти їх розумієш?

Багато снігу в році — багато хліба в тоці. Скільки сніг не лежатиме, а розтанути мусить.



8. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитай значення слова *тік*.

Склади і запиши речення із словом *тік*.



9. Прочитай слова. Що у них спільного?

Сніговик, сніжинка, засніжений, підсніжник, снігур, снігуронька.

Утвори та запиши нові слова від слова *мороз*. Користуйся тематичним словничком на сторінках 10 і 15.



4. Запишіть

Handwriting practice lines consisting of a grid of horizontal and diagonal lines.



5. Прочитай.

Як Незнайко склав вірші

Одного разу Незнайко прийшов до Квітика й сказав:

- Слухай, Квітику, навчи мене складати вірші. Я теж хочу бути поетом.
- А в тебе здібності є? — запитав його Квітик.
- Звичайно, є. Я дуже здібний.
- Це треба перевірити, — сказав Квітик. — Ти знаєш, що таке рима? — Рима? Ні, не знаю.
- Рима — це коли два слова закінчуються однаково, — пояснив Квітик — Наприклад, будка — вудка, коржик і моржик. Зрозумів?
- Зрозумів.

(За Н. Носовим)

Як правильно назвати цей уривок – діалог чи монолог? Поясни, чому.

Знайди і підкресли речення, що складаються з одного слова.



6. Прочитай продовження діалогу Незнайка та Квітика. Чи зрозумів Незнайко, що таке рима?

- Ну, скажи риму на слово «палка».
- Корзинка, - відповів Незнайко.
- Ну, яка ж це рима: палка — корзинка! Ніякої рими в цих словах нема.
- Чому нема? — здивувався Незнайко. — Слова ж закінчуються однаково.
- Цього замало, — сказав Квітик. — Треба, щоб слова були схожі, щоб виходило складно. Ось послухай : Чому нема? — здивувався Незнайко. — Слова ж закінчуються однаково.
- Цього замало, — сказав Квітик. — Треба, щоб слова були схожі, щоб виходило складно.



7. Знайди і запиши рими до слів :

Палка — , пічка — , книжка —

Blank lines for writing rhymes, consisting of five sets of horizontal lines with a diagonal line on the left side of each set.

Урок 12.

КМІТЛИВІ ЛЕЛЕКИ

Речення



1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

- Слова об'єднуються в речення.
- Речення – це одне слово або кілька слів, які з'єднані єдиним змістом і виражають закінчену думку.
- Перше слово в реченні завжди пишеться з великої літери.

Золоте сонце залило своїм світлом усю галявину.



Види речень за метою висловлювання

Розповідні Питальні Спонукальні

Розповідні — у таких реченнях про когось або про щось розповідається. У кінці речення ставиться крапка (.). *Сніг лежав на деревах.*

Питальні — у таких реченнях про щось чи когось запитується. У кінці речення ставиться знак питання (?). *Коли ми підемо до театру?*

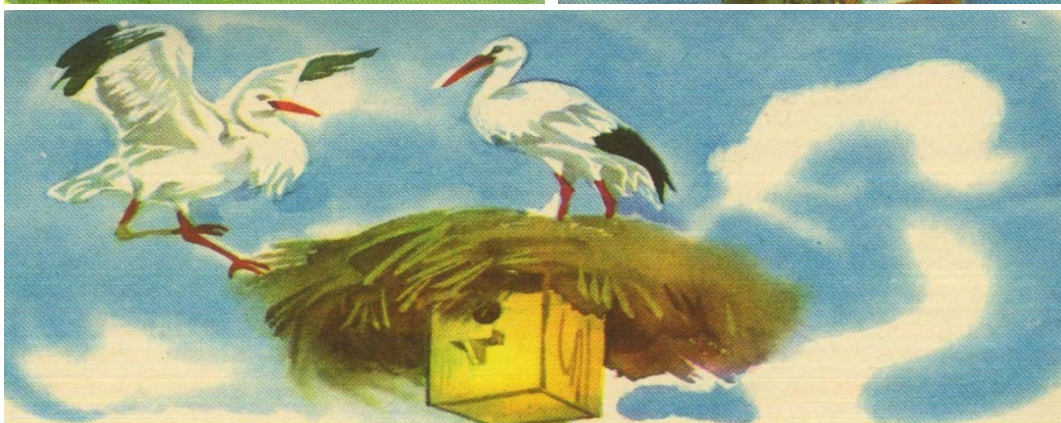
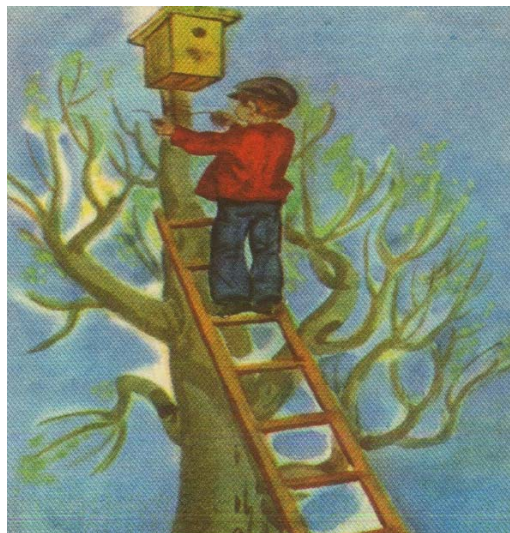
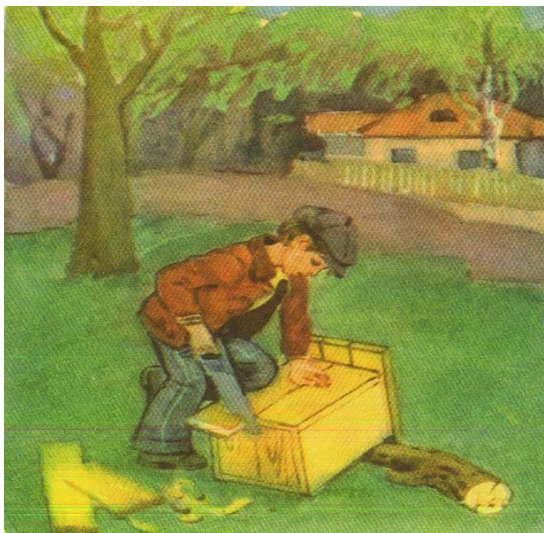
Спонукальні — у таких реченнях є заклик, спонукання до дії. У кінці речення ставиться крапка (.) чи знак оклику (!). *Віддай мою книгу!*



2. Розгляньте малюнки. За серією малюнків складіть веселе оповідання «Кмітливі лелеки». Визначте його тему, мету, основну думку.

До кожного малюнка складіть речення.

Використовуйте слова і словосполучення: *Миколка, шпаківню, велику, добротну, прив'язав, лелеки, на шпаківні, кмітливі (догадливі, розумні), на найвищому сучку, змайстрували гніздо.*



3. Запишіть складені речення.

A large area of handwriting practice consisting of a grid of horizontal and diagonal lines. The grid is formed by 10 horizontal lines and 5 diagonal lines that slant downwards from left to right, creating a series of slanted rectangular boxes for writing.



4. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

Види речень за інтонацією	
Окличні	Неокличні

Окличне речення вимовляється з особливим почуттям, передає заклик, радість, захоплення, гордість тощо. У кінці речення ставиться знак оклику (!). Окличними можуть бути розповідні, питальні і спонукальні речення.

Як тут гарно!

Неокличні речення — усі речення, окрім окличних. У кінці речення ставиться крапка (.) чи знак питання (?).

Усі пішли на стадіон.

Де збираються екскурсанти?



5. Придумай і запиши розповідне, питальне та спонукальне речення.

Blank handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a diagonal line on the left side of each set, forming a grid for writing.

Урок 13.

УЛЮБЛЕНА ТВАРИНКА



1. Прочитай. Поміркуй чому і чим, якими ознаками кішка схожа на мишку, щуку, гадюку, шляпу, трап? Як ви розумієте слова «скидатись на себе самого»? Чому це найважче за все?

Дивись!

Смугаста кішка

Сидить на лаві наче мишка!

Зіскочивши, ходить як щука...

У гніві немовби гадюка!

Згорнеться і стане як шляпа

Розтягнеться й видасться трапом...

Та зрідка, стрибнувши на ліжку,

Вона навіть схожа на кішку.

Напевне, найважче всього –

Скидатись на себе самого! (Н. Матвеева)



2. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитай значення слова *трап*. Усно склади декілька речень із цим словом.



3. Склади і запиши речення із словом *трап*.

Blank writing lines for composing sentences with the word 'трап'.



4. Прочитай. Придумай до вірша заголовок. Зверни увагу як пишеться виділене слово. Розкажи правило: апостроф ставиться

Ох і славні аромати,
линуть з світлої кімнати.
Цю кімнату Мурчик зна,
найпрекрасніша вона.
Попоїсти для Мурка
можна завжди тут сповна.
Тут і рибку й молоко
перехопить наш Мурко.
В цій кімнаті на посту,
на **м'якому** килимку,
любить котик подрімати
і за всім спостерігати. (Н. Сіранчук)



5. Прочитай текст. Який недолік у ньому помітив? Як можна його виправити?

У мене є котик. Котика звати Ласунчик. У котика гострі зубки і рожевий носик. Очі в котика, ніби вогники. Котик має білу шерсть і пухнастий хвостик.



6. Запиши виправлений текст. Можеш скористатися підказкою Мудрої Сови.



Підказка: його, у нього, у Ласунчика, він.

Handwriting practice grid consisting of horizontal lines and diagonal lines forming slanted columns.



7. Розкажи, яка тваринка є в твоєму домі, або про яку ти мрієш.
Можеш скористатися підказкою Мудрої Сови.



Підказка 1: Для того, хто має тваринку
Який вона має вигляд?
Що цікавого вона вміє робити?
Як ти за нею доглядаєш?

Підказка 2: Для того, хто мріє про тваринку.

Про яку тваринку ти мрієш?
Який вона матиме вигляд?
Як ти за нею доглядатимеш?



8. Розглянь малюнок. Запиши текст-опис «Котик у кухні». Користуйся пам'яткою.

Пам'ятка

План	Слова та вислови
Зачин Як виглядає кухня?	<i>Затишна кухня, чепурний посуд, причайся котик.</i>
Основна частина Як виглядає котик?	<i>Рожевий носик, настобурчені вуха, витягнутий хвостик.</i>
Кінцівка Чому Мурчик любить бути на кухні?	<i>Завжди смачно поласувати.</i>

Blank writing area with horizontal and diagonal lines for text entry.



9. Прочитай прислів'я. Як ти їх розумієш?

Гладкий кіт мишею не ловить. Знає кіт, чие сало з'їв.



10. Прочитай слова. Що у них спільного? Підкресли.

Підібрати, добирати, забирати, перебирати, розбирати.

Утвори та запиши нові слова від слова *дивитися*. Користуйся тематичним словничком на сторінках 10 і 15.

Blank writing lines for creating new words from the word "дивитися".

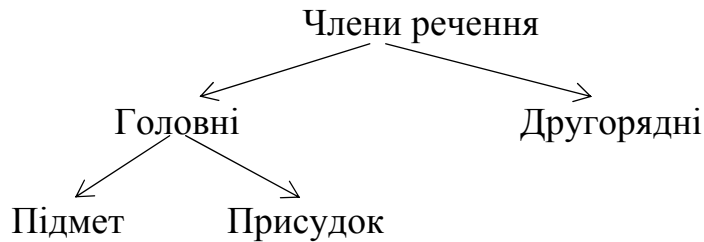
Урок 14.
ЧОМУ БУРАТИНО ЗЛОВИВ МАЛЕНЬКУ РИБКУ?

Члени речення



1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

Слова в реченні, що відповідають на певне питання, називаються **членами речення**.



Підмет – головний член речення, який означає, про кого або про що говориться в реченні. Відповідає на питання: *хто? що?* Позначається (підкреслюється) підмет так: _____

Присудок — головний член речення, який означає те, що відбувається з предметом. Відповідає на питання: *що робить? що робив? що робитиме?* Присудок підкреслюється так: _____

Другорядні — всі інші члени речення, за винятком головних. Другорядні члени речення підкреслюються так:

Рано вранці прийшов дідусь рибу ловити.
.....

Головні члени речення ще називають **граматичною основою речення**.

Грама­тична основа речення: *прийшов дідусь*.

Речення, яке має тільки одну грама­тичну основу називається **простим**.



2. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Яку українську народну казку вам нагадує сюжет цього малюнка? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити? Як може називатись цей малюнок?



3. Прочитайте прислів'я. Як ви їх розумієте?

Де дружніші, там і сильніші. В гурті і комар сила. Один дуб у полі – не ліс.



4. Пригадайте, як починається відома вам казка «Ріпка» .

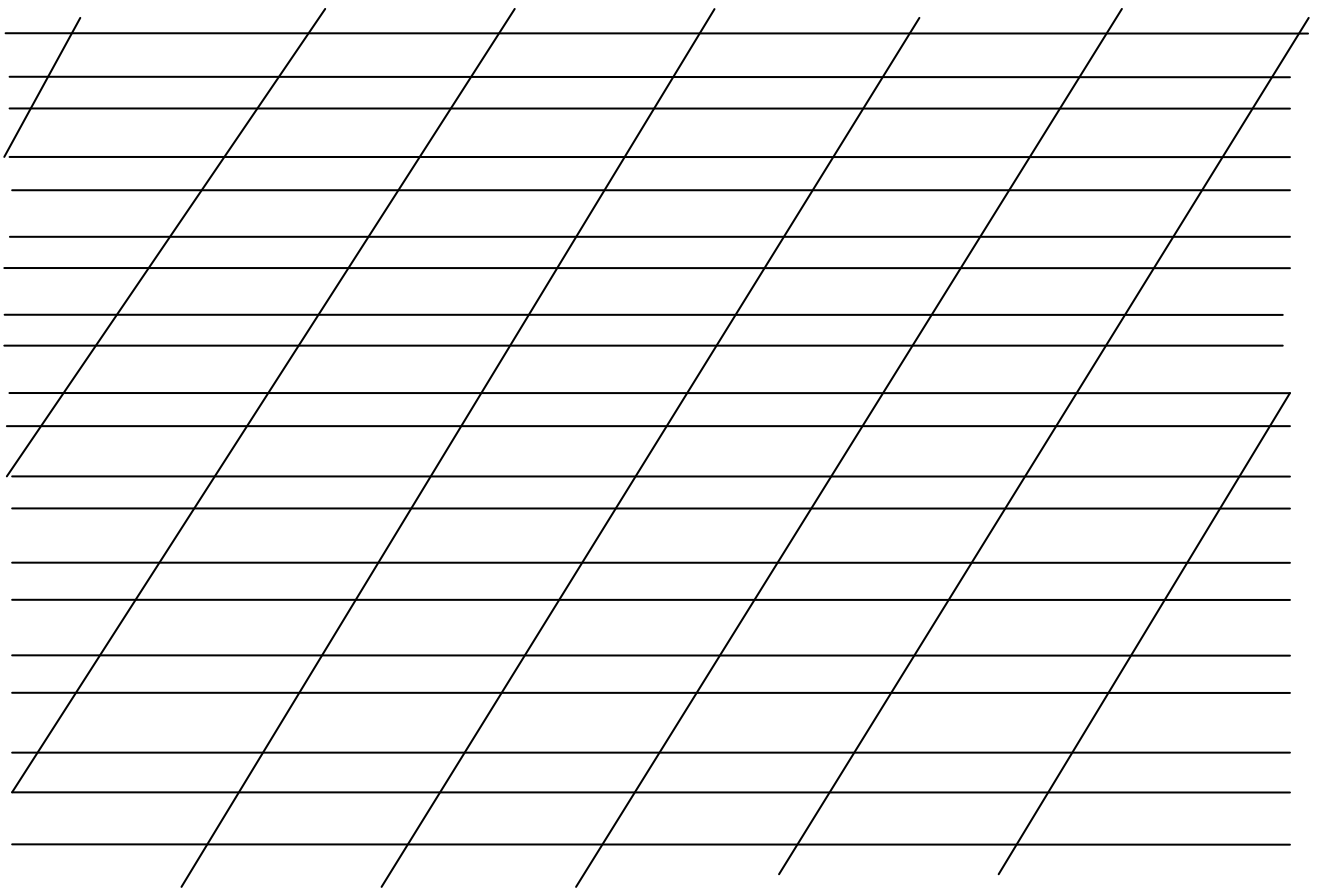
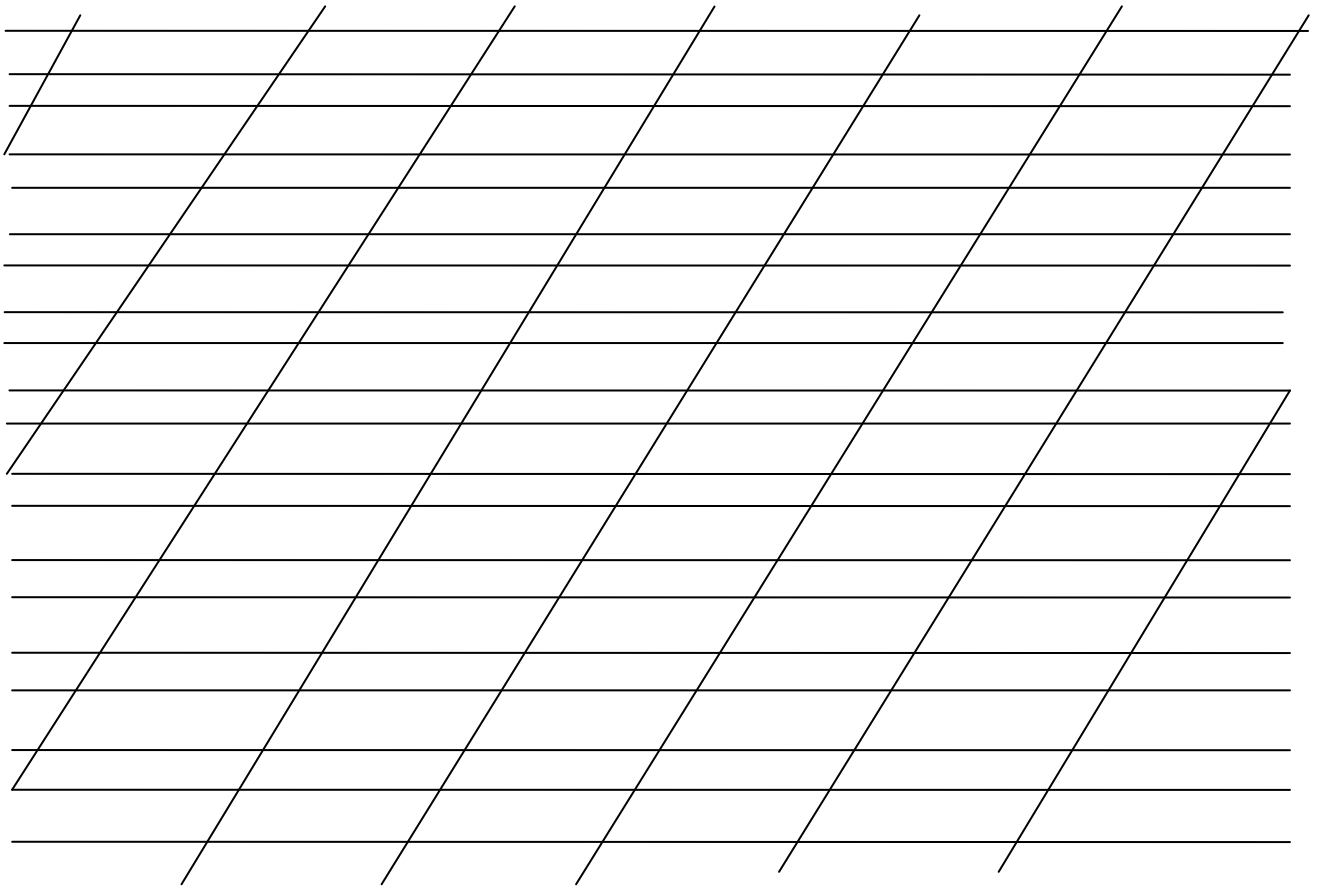
За малюнком складіть веселу казку «Чому Буратіно зловив маленьку рибку».



5. Письмово дайте відповідь на запитання Мудрої Сови. Підкресліть граматичну основу кожного речення. Які розділові знаки потрібно ставити між однорідними членами речення?

- Яку рибу зловив дідусь?
- Яку рибку піймав Буратіно?
- Хто тягнув велику рибу?





Урок 15.
ЯК БІЛЧЕНЯ З ЖУРАВЛИКОМ ТОВАРИШУВАЛО
Слово. Значення слова



1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

- Кожне слово має **лексичне значення**, тобто щось означає. Розуміти значення слова означає уявляти те, що ним називається.
- Словом називають предмети, явища, ознаки, дії, кількість, почуття та інше. *Книга, вітер, блакитний, танцювати, десять, весело.*



2. Розглянь малюнки. За серією малюнків склади оповідання «Як Білчєня з Журавликом товаришувало».

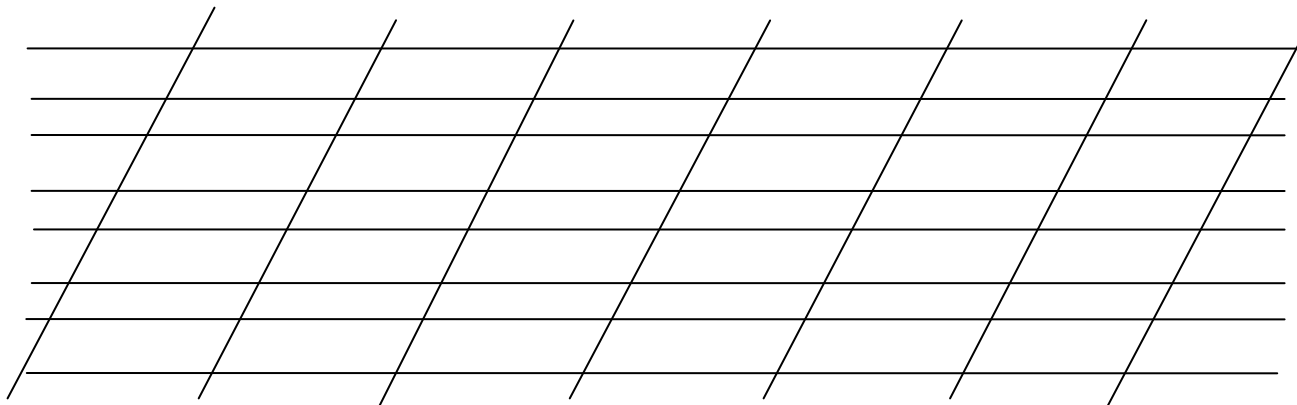
— До кожного малюнка склади речення.

Використовуй слова і словосполучення: *познайомились, гарно товаришували, приходило в гості, приносило подарунки, готував смачний обід, разом ласували, настала зима, випало багато снігу, засмутилось, засумувало, відлетів у теплі краї.*





3. Склади і запиши речення за другим малюнком. Підкресли граматичну основу речення.



4. Прочитай прислів'я. Поміркуй, як ти їх розумієш?

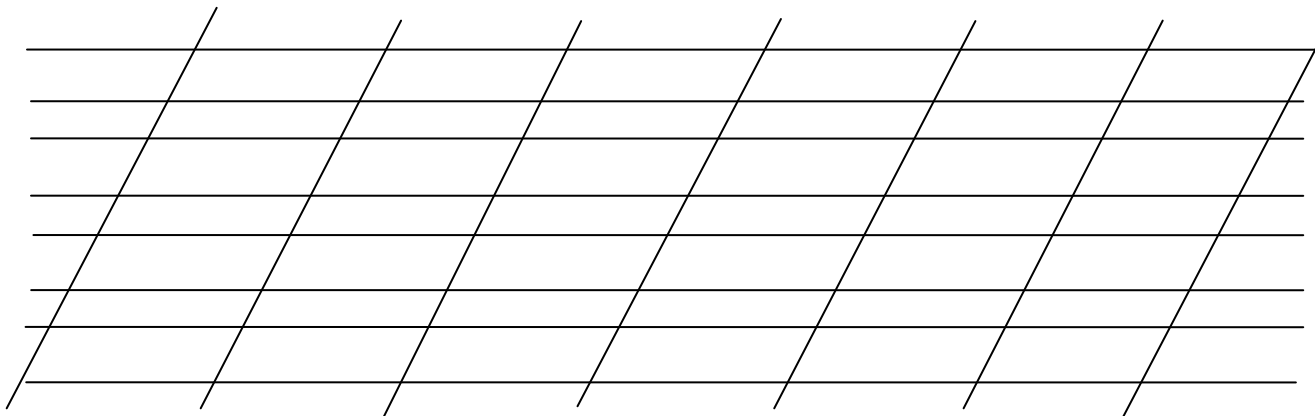
Дружба та братство – найбільше багатство. Річ краще нова, а дружба – стара.



5. Спиши речення. Яким словом з поданих у дужках можна замінити виділене слово?

***Швидка** (весела, прудка, працьовита) білочка швидко перестрибувала з дерева на дерево.*

6. Подумай, чому в цьому реченні треба замінити слово **швидка** на інше.





7. Прочитай слова. Що у них спільного?

Дружба, дружній, подружки.

Утвори та запиши нові слова від слова *товариш*.

Blank handwriting practice lines consisting of six horizontal lines and seven vertical lines forming columns for writing.



8. Прочитайте слова. Запишіть, визначте корінь.

Малесенький, тихесенький, смутнесенький.

Blank handwriting practice lines consisting of six horizontal lines and seven vertical lines forming columns for writing.

Урок 16. ПРО ЩО МОВЧИТЬ ЛІС



1. Прочитай. Поміркуй, чому Ліді стало соромно перед соловейком?

Оля й Ліда, маленькі першокласниці, пішли до лісу. Після втомливого шляху вони сіли на траві відпочити й пообідати.

Витягли з сумки хліб, масло, яєчка. Коли дівчата вже закінчили обідати, недалеко від них сів на дерево соловейко й заспівав.

Зачаровані прекрасною піснею, Оля й Ліда сиділи, боячись поворухнутись. Соловейко перестав співати.

Оля збрала недоїдки й шматки газети, кинула під кущ.

Ліда збрала недоїдки в газету, загорнула й поклала в сумку.

— Навіщо ти збрала сміття? – запитала Оля. – Це ж у лісі... Ніхто не бачить...

— Соромно перед соловейком, – тихо відповіла Ліда. (В. Сухомлинський)



2. Запиши текст-міркування «Чому дівчинці стало соромно перед соловейком?». Користуйся підказкою Мудрої Сови. Підкресли у записаному тексті дієслова.

Підказка

План	Слова та вислови
Зачин Яким був спів соловейка?	<i>Чарівно, мелодійно співав.</i>
Основна частина Дітям подобалось слухати цей спів? Дівчатка отримали задоволення від відпочинку?	<i>Були в захоплені, зачаровані.</i>
Кінцівка 3. Чи можна засмічувати природу? Чи потрібно завжди прибирати за собою навіть, якщо ніхто не бачить?	<i>Неможна, соромно, ганебно засмічувати.</i>



Blank writing lines for the student's response.



3. Прочитай прислів'я. Як ти їх розумієш?

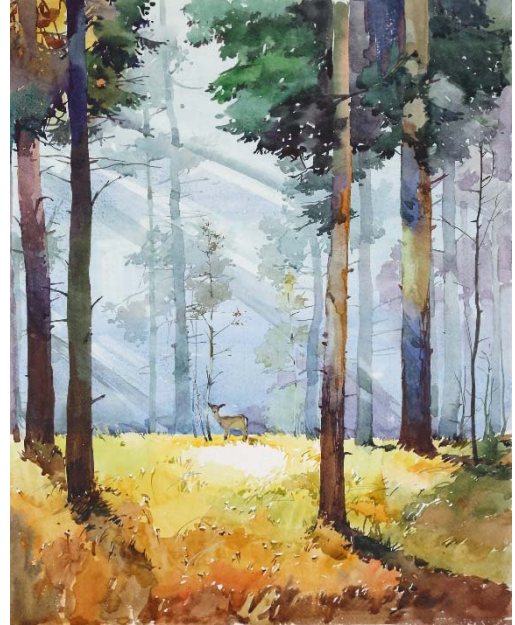
Роби іншим добро – будеш сам без біди. Чеснота винагороджується.



4. Прочитай. Придумай заголовок. Підкресли іменники.

Шумить верхами буйний ліс –
Дуби, берези, буки.
Співає сойка, свище дрізд
І воркотять голубки.
Стрибає білка по верхах,
Дітей зозуля кличе.
Вітрець шепоче в галузках,
В ярку потік мужиче.
Цілує сонечко листки
У ніжній, теплій ласці,
Гриби наділи шапочки
Так само, як у казці.

(М. Підгірянко)

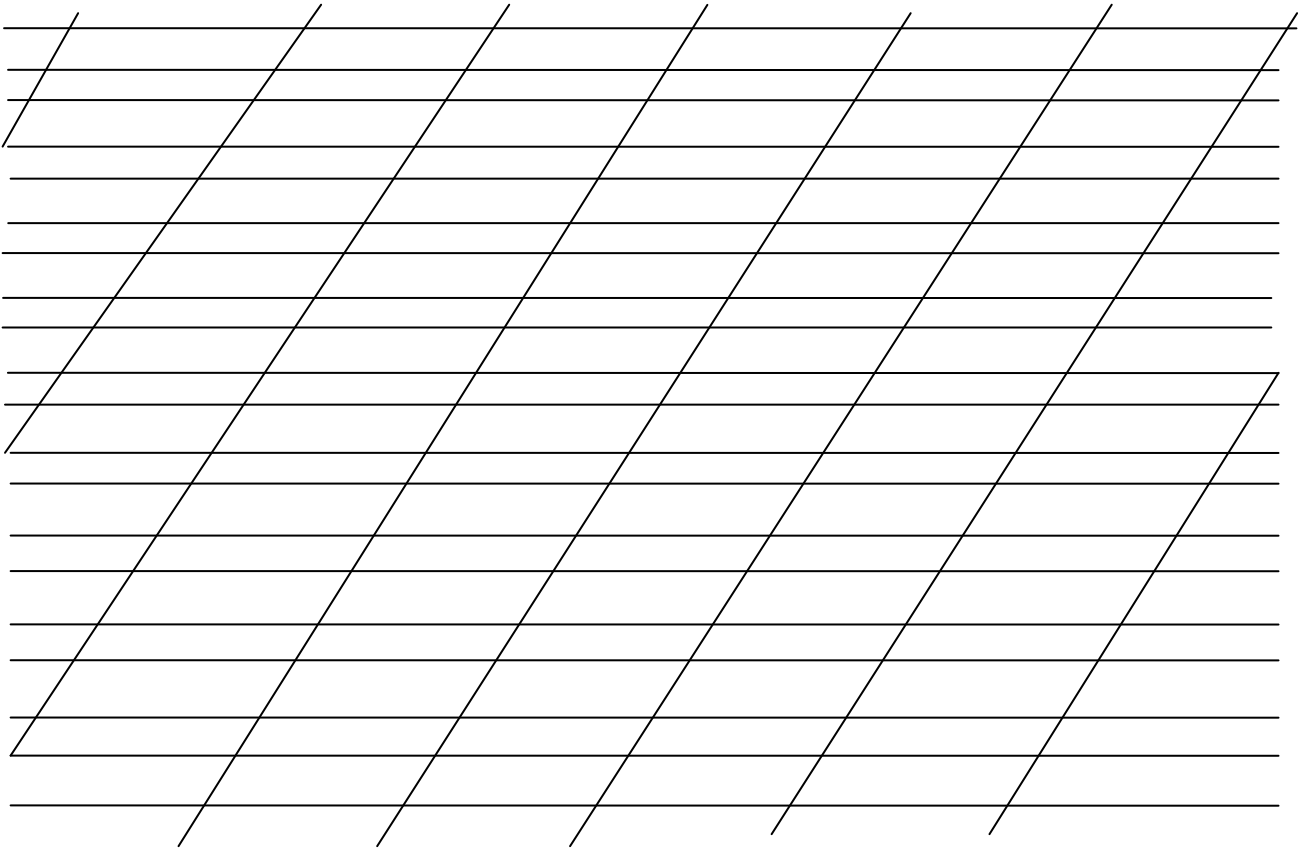


5. Розглянь малюнок. Запиши текст-опис «Ліс на світанку». Користуйся підказкою Мудрої Сови.

Підказка

План	Слова та вислови
Зачин Як потрапляють сонячні промені у лісові хащі?	<i>Важко, ледве-ледве</i>
Основна частина Які дерева ростуть у лісі? Хто прислухується до кожного шурхоту? Хто сидить високо на гілці?	<i>Кремезні дуби, запашині сосни, міцні буки. Швидкий олень . Рудохвоста білочка.</i>
Кінцівка Який ліс на світанку?	<i>Чарівний, казковий.</i>



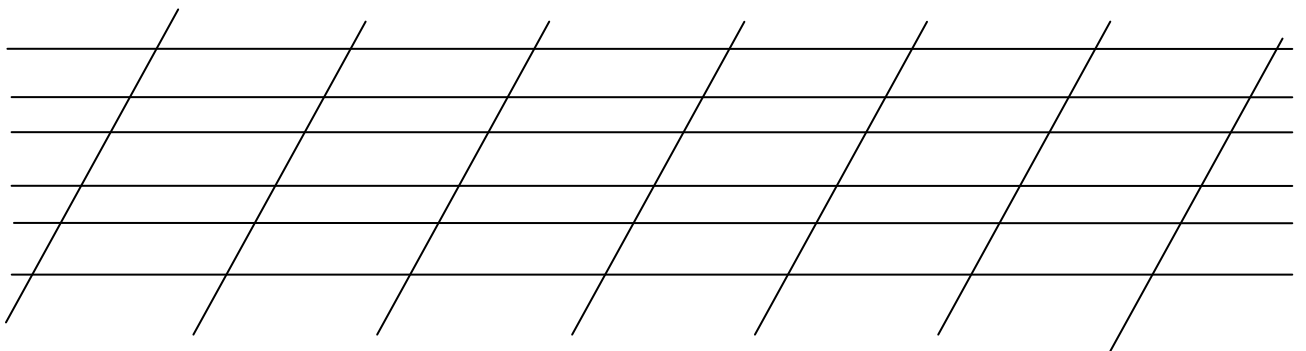


6. Прочитай слова. Що у них спільного? Підкресли.

Лісовий, лісник, лісовичок, пролісок, лісосмуга, лісоруб.



Утвори та запиши нові слова від слова *земля*. Користуйся тематичним словничком на сторінках 10 і 15.



Урок 17. ЛІТНІ КАНІКУЛИ



1. Прочитайте вірш М. Сингаївського «Мій друг Алі».

На узбецькій сонячній землі
я зустрівся з хлопчиком Алі.
Він далеко в полі за селом
Пас отару з татком-чабаном.
Бавився з вітрами, наче птах,
і на сонці, на вітрах засмаг.
Я сказав йому : – Салам алейкум! –
Зняв Алі червону тюбетейку,
Вишиту шовками, дуже гарну –
і подарував мені на згадку.
Подружили ми на довгі роки
з Алішером – другом чорнооким.
Добрих друзів я не забуваю,
часто я листи їм надсилаю.
І летять вони, мов журавлі,
в край узбецький , де живе Алі.



2. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитай значення слів **чабан, тюбетейка**. Усно склади декілька речень із цими словами.



3. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Коли це могло відбуватися? Про що могли говорити діти? Як може називатись ця картина? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити?



4. Прочитай уривок із оповідання Є. Гуцало «Саййора». Чому відповідь узбецької дівчинки викликала здивування у дітей?

У незнайомі дівчинки смагляве обличчя, рівний ніс, чорні брови. Сливові очі дивляться насторожено, хоч і без страху. Довгі заплетені коси по шиї спадають на спину. Дівчинка зодягнена в яскраве смугасте плаття, з-під якого виглядають червоні шаровари.

— Ти хто? – зацікавлено запитуєш у неї.

Діти, забувши про гру, збираються довкола незнайомої дівчинки.

— Саййора, - помовчавши, відказує вона.

Голос звучить м'яко і лагідно, а у сливових очах мерехтить живе тепло.

— Хто? – дивуєшся ти.

— Мене звать Саййора, – так само поважно відказує дівчинка, і вмить її смагляве обличчя проймається усмішкою.

— Хочеш з нами грати в бузька і жаб? – питає Сашко.

— Я не вмію .

— Швидко навчимо. Ось я буду вилічати...

— Мене вдома чекають, – заперечливо каже дівчинка.

— Ти хоч подивись, як ми граємося, – озивається Катря і на інше перескакує – на те, що не дає зараз спокою ні їй, ні хлопцям: – А звідки ти?

— Ми вчора приїхали із Узбекистану.

— Ага, з Узбекистану, – каже Дмитрик так, наче стверджує почуте.

— А з ким ти приїхала? – допитується Катря.

— З батьком і матір'ю. А прізвище моє Кравченко.

— Саййора Кравченко? – недовірливо перепитуєш ти.

— А приїхали ми в гості до баби Степаниди. Я тепер на канікулах... Тож я пішла, бо мене вже чекають удома.

І Саййора стала повільно віддалятися. Усі дивилися їй услід, забувши про гру в бузька і жаб.

(За Є. Гуцало)



5. Перекажи прочитане від імені Сашка, Катрі, Дмитра. Перекажи прочитане від імені Саййори.



6. Складіть і запишіть свою розповідь про те, де ви збираєтесь провести літні канікули. Скористайтесь підказкою Мудрої Сови.

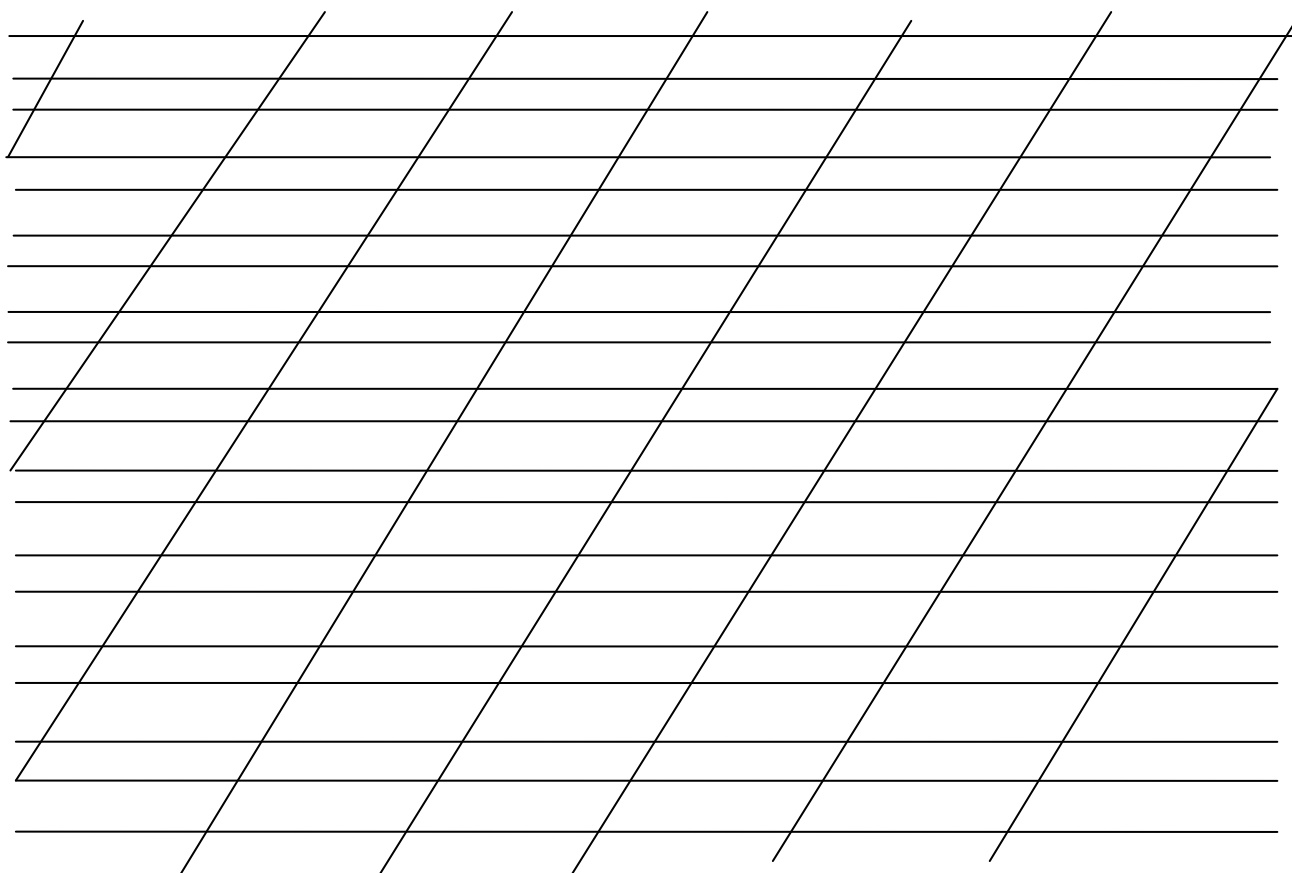
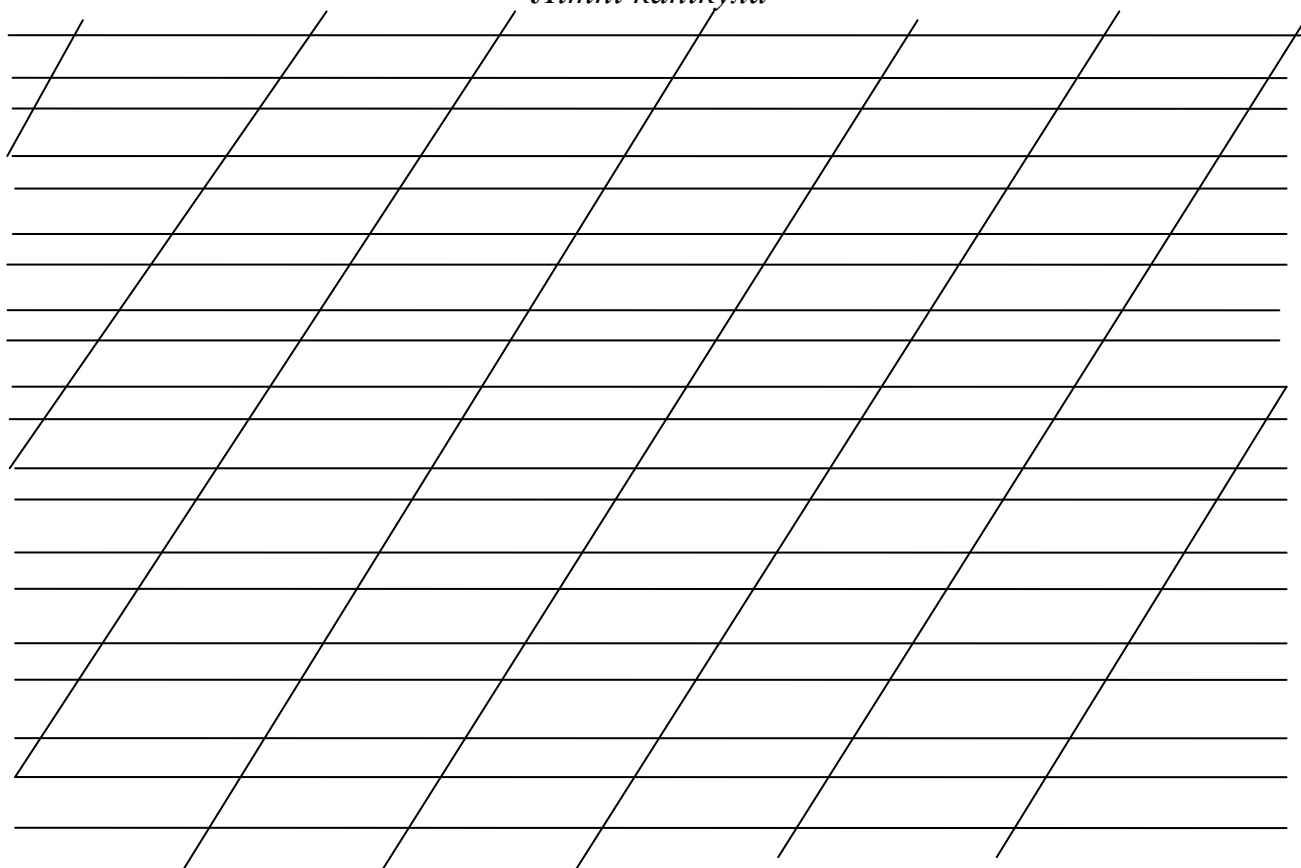


Де будеш на літніх канікулах?

Чим плануєш займатися?

З ким хотів би зустрітись?

Літні канікули



ТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Зацвіла в долині червона калина

верба́
гілка́
ді́вчина
ді́вка
дити́на
кали́на
кві́тка
квітні́к
квіте́нь
ліхта́рик
листо́к
листо́чок
листопа́д
листопа́д
намі́сто
солове́йко
температу́ра

барви́ста
квітко́вий
квітча́стий
квітучи́й
листови́й
листяни́й
ми́ла
пи́шна
чарі́вна
черво́на

допомага́є
закві́тне
зни́жує
ліку́є
кві́тне



Без верби і калини нема України.

Заливається, як соловейко на калині.

Вибери собі дівку, як калинову гілку.

У світі птахів

воро́на
годівни́ця
годува́льник
го́луб
горобе́ць
гра́к
дяте́л
жа́йворонок
жураве́ль
зозу́ля
ла́стівка
оре́л
папу́га
пта́х
птахівни́цтво
птахоло́в
птахофе́рма
пта́шка
пта́шечка
пташеня́
сини́ця
сова́
сокі́л
солове́й
соро́ка
снігу́р
ча́йка
ча́пля
шпа́к

годо́ваний
крила́тий
перелі́тний
перна́тий
пташи́ний
турбо́тливий

годува́ти
гелгота́ти
зимува́ти
ка́ркати
кукува́ти
курлика́ти
клекота́ти
літа́ти
нагодува́ти
підгодо́вувати
приліта́ти
скрекота́ти
співа́ти
тьо́хкати
цвірі́нькати
щebetáти



Рання пташка росу п'є, а пізня слізки лле.

Бджола мала, а й та працює.

Хто рано встає, тому Бог дає.

Як змінюється колір снігу

кілим	білий	заморо́жувати
ко́вдра	вели́кий	морозити
мороз	засні́жений	проморо́жувати
морозиво	іскрі́стий	проморо́зити
підсні́жник	лапа́тий	
приморо́зок	морозний	
скатерти́на	срі́бний	
сні́г		
снігу́р		
снігу́ронька		
снігови́к		
сні́жки		
сніжи́нка		
ті́к		

Багато снігу в році — багато хліба в тоці.

Скільки сніг не лежатиме, а розтанути мусить.

Улюблена тваринка

арома́ти
ву́ха
гадю́ка
кастру́ля
кішка
ко́тик
ку́хня
ми́шка
но́сик
по́суд
самова́р
тарі́лки
тра́п
хво́стик
ча́шки
черпа́к
шля́па
щу́ка

ві́тягнутий
за́тишна
настовбу́рчені
роже́вий
сма́чно
чепурна́

бра́ти
добира́ти
диві́тися
додиві́тися
забира́ти
задиві́тися
перебира́ти
передиві́тися
підібра́ти
подиві́тися
поласува́ти
причаї́вся
розбира́ти
роздиві́тися



Гладкий кіт мишей не ловить.

Знає кіт, чиє сало з'їв.

Про що мовчить ліс

берéза
бу́к
ду́б
земля́
земля́к
земляни́н
ліс
лісник
лісовичок
лісосму́га
лісору́б
про́лісок
сосна́
солове́йко

гане́бно
запашні́
захо́плені
зачаро́вані
земляни́й
земни́й
казко́вий
креме́зні
лісови́й
мелоді́йно
міцні́
підзе́мний
рудохво́ста
со́нний
со́ромно
чарі́вно
чарі́вний

засмі́чувати

Роби іншим добро – будеш сам без біди.

Чеснота винагороджується.

ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Багрянний — насичений червоний колір.

Байдужість — стан людини, байдуже, позбавлене інтересу, пасивне ставлення до навколишнього.

Моя хата з краю, нічого не знаю.

Своя сорочка ближче до тіла.

Після нас — хоч потоп.

Жадібність — жага до здобування чи купування, іншими словами жадання наживи, користолюбство.

Заздрість — почуття роздратування, досади, викликане якоюсь перевагою, вищістю, добробутом іншого.

Зневажливість — образливе висловлювання, негарний вчинок і т. ін., що спрямовані проти кого-небудь і викликають у нього почуття гіркоти, душевного болю.

Заграва — сяяння небосхилу під час заходу і сходу сонця.

Лінивий — схильний до лінощів, який не любить працювати, ухиляється від роботи; ледачий.

Мліти — знемагати від болю, глибоких переживань.

Тактовність (лат. *tactus* — торкання, дотик, відчуття) — вміння вести себе відповідно до прийнятого етикету і етичних норм. Тактовність передбачає не лише просте дотримання правил поведінки, але й уміння розуміти співрозмовника і не допускати неприємних для інших ситуацій. Людей з почуттям такту називають **тактовними**.

Тік — розчищене місце, спеціально підготовлений майданчик надворі або в приміщенні для молотьби, очищення і просушування зерна.

Трап — мотузяна драбина на кораблі чи для гімнастичних вправ.

Тюбетейка — головний убір, що являє собою маленьку шапочку різної форми зазвичай на підкладці, поширений у народів Середньої Азії.

Чуйність — уважність і сердечне ставлення до людей. Здатність швидко реагувати на життєві події, факти і таке ін.

Чабан — назва пастуха овець в Молдові, Румунії і частині України, а також у народів Кавказу і Середньої Азії.

Ювілей — урочисто відзначавана річниця якої-небудь події або діяльності певної особи, функціонування установи, міста. Зазвичай обчислюється в круглих і переважно у великих числах.

Навчальне видання

Наталія Миколаївна СІРАНЧУК

З О Ш И Т
КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ
УРОКІВ МОВЛЕННЯ

Скарбничка рідного слова

2 клас

Підписано до друку 11.10.2017. Формат 60x84 1/8.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 7,5. Тираж 300 прим.

Видавець ФОП Сладкевич Б. А.
вул. Ватутіна, 34 кв. № 59
Київська обл., Нові Петрівці 07354
тел.: +38067-393-33-34
e-mail: 3933334@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 5409 від 02.08.2017 року.

Сіранчук Н. М. Зошит компетентісно орієнтованих уроків мовлення. 2 клас.
С 40 / Н. М. Сіранчук. – К. : Видавець ФОП Сладкевич Б. А., 2017. – 60 с.

ISBN 978-617-7594-03-0

Зошит призначений для роботи на компетентісно орієнтованих уроках мовлення або факультативних заняттях із української мови. Вміщені в ньому завдання уможливають навчання дітей розуміти і будувати висловлювання різних видів: розповідь, опис, міркування. Сприяють збагаченню словникового запасу другокласників словами різних тематичних груп, виражальними засобами мови. Значне місце відводиться найпростішому жанру висловлювання – розповіді.

УДК 371.32:811.161.2

ISBN 978-617-7594-03-0

© Сіранчук Н. М., 2017
© ФОП Сладкевич Б. А., 2017